

Raadsvoorstel

Onderwerp: Beleid dorpshuizen
Datum: 18 maart 2021
Agendapunt: 8
Behandeling: Besluitvormend
Portefeuille-
houder(s): Wethouder M.A. de Visser
Steller: Kiona Stel k.stel@hethogeland.nl
Zaaknummer: Z.HHL.031839

1. Samenvatting

In de vier oude gemeenten werd er verschillend omgegaan met de dorpshuizen. Dit is bijvoorbeeld te merken aan de subsidie. Er zijn dorpshuizen die geen subsidie kregen en er zijn dorpshuizen die veel subsidie kregen. Met een nieuw dorpshuizenbeleid worden de regels voor alle dorpshuizen gelijk getrokken.

Het afgelopen half jaar is gewerkt aan het ontwikkelen van dit nieuwe beleid. De Rekenkamercommissie heeft een onafhankelijk onderzoek uit laten voeren onder de dorpshuizen. De uitkomsten van dit onderzoek zijn meegenomen bij de ontwikkeling van het beleid. Het beleid is nu klaar. Het concept beleid is besproken met dorpshuisbesturen.

Belangrijke punten van dit beleid zijn:

- Een gelijke verdeling van de subsidie voor dorpshuizen
- Er komt een fonds voor het Groot Onderhoud voor dorpshuizen
- De dorpshuizen krijgen een vast aanspreekpunt binnen de gemeente
- Er zijn bij voorkeur geen dorpshuizen in gemeentelijk eigendom

De meeste dorpshuizen blijven evenveel of meer subsidie van de gemeente krijgen. Een paar dorpshuizen gaan erop achteruit. Met hen zijn aparte gesprekken door de wethouder gevoerd om een overgangsregeling vast te stellen. Ook zijn er gesprekken gevoerd met de dorpen waar het dorpshuis een gemeentelijk pand is.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

We vragen de gemeenteraad om

- Het nieuwe dorpshuizenbeleid “Het (T) huis van inwoners” vast te stellen

3. Inleiding

3.1 Aanleiding

Het grote gebied van de gemeente Het Hogeland kent een vitale samenleving met sterke dorpen en krachtige gemeenschappen. Dorpshuizen spelen hierbij een belangrijke rol. De vier fusiegemeenten (Bedum, de Marne, Winsum en Eemshard) hebben verschillend beleid gehanteerd ten aanzien van de dorpshuizen. Hierdoor zijn er tussen de dorpshuizen en de fusiegemeenten verschillende afspraken, constructies en regelingen vastgelegd. Met dit nieuwe beleidsplan (bijlage 1, *Het (T) huis van inwoners*) zijn uitgangspunten en regelingen voor alle dorpshuizen gelijk getrokken.

In het voorjaar 2020 is gestart met de harmonisatie van het dorpshuizenbeleid. De Rekenkamercommissie heeft het Sociaal Plan Bureau (SPG) de opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren naar de dorpshuizen in Het Hogeland. Bij de ontwikkeling van het nieuwe beleid zijn de aanbevelingen uit dit onderzoek meegenomen. Het concept dorpshuizenbeleid is op 19 november 2020 naar de dorpshuisbesturen toegezonden. Op drie december 2020 is het concept beleid met Groninger Dorpen en een afvaardiging van dorpshuisbesturen besproken. Hun aanbevelingen en opmerkingen zijn verwerkt in het nieuwe beleid.

Met de dorpshuisbesturen voor wie het nieuwe beleid consequenties heeft zijn individuele gesprekken gevoerd.

3.2 Bevoegdheid raad

Het vaststellen van het te voeren beleid aangaande de dorpshuizen.

3.3 Wettelijk of beleidskader

Het vaststellen van het te voeren beleid aangaande de dorpshuizen.

3.4 Historische context

Het grote gebied van de gemeente Het Hogeland kent een vitale samenleving met sterke dorpen en krachtige gemeenschappen. Dorpshuizen spelen hierbij een belangrijke rol. De vier fusiegemeenten (Bedum, de Marne, Winsum en Eemsmond) hebben verschillend beleid gehanteerd ten aanzien van de dorpshuizen. Hierdoor zijn er tussen de dorpshuizen en de fusiegemeenten verschillende afspraken, constructies en regelingen vastgelegd.

4. Beoogd resultaat (of effect)

Met dit nieuwe beleidsplan zijn uitgangspunten en regelingen voor alle dorpshuizen gelijk getrokken.

5. Toelichting

5.1 Argumenten/motivering

De dorpshuisbesturen hebben in gesprekken gevraagd om de volgende onderwerpen nader te onderzoeken:

- Een maatwerkregeling in plaats van een vast subsidiebedrag per jaar
- Compensatie voor de gevolgen van veranderingen op andere beleidsterreinen
- Verruiming van de Drank- en Horeca vergunning
- Voor de dorpshuizen waarvoor dit beleid grote consequenties heeft: tijd om met een voorstel te komen voor een overgangsregeling

Deze onderwerpen zijn nader onderzocht.

Subsidieregeling

Fonds groot onderhoud

De gemeente wil dorpshuizen stimuleren om het dorpshuis in een zo optimaal mogelijke staat van onderhoud te behouden. Om deze reden wordt een Fonds Groot Onderhoud ingesteld. Dorpshuizen kunnen vanuit dit fonds bij groot onderhoud aanspraak maken op een bijdrage van 30 % van de kosten. Regulier onderhoud wordt bij dit fonds uitgesloten. Voorwaarde om aanspraak te kunnen maken op dit fonds is dat dorpshuizen een meerjaren onderhoudsplan hebben en hiernaar handelen. Voor dit fonds is een aparte subsidieregeling gemaakt (bijlage 2).

Structurele subsidie

In het beleid is gekozen voor een vast subsidiebedrag per dorpshuis. Als een dorpshuis zelf activiteiten organiseert, dan kunnen zij activiteitensubsidie aanvragen (artikel 4.1 Algemene Subsidieregeling).

In het gesprek met Groninger Dorpen is gevraagd om de mogelijkheden tot een maatwerkregeling te onderzoeken. Er was geen overtuigende meerderheid die hier behoefte aan had.

De mogelijkheden hiertoe zijn onderzocht. Het is lastig gebleken om een eenvoudige, transparante maatwerkregeling te ontwikkelen die daadwerkelijk recht doet aan de situatie van de individuele dorpshuizen. Hieronder beschrijven we een aantal overwegingen:

Optie 1: Maatwerk op basis van omzet

Het lastige van klassen indelen op basis van omzet begint al met de vraag: meer omzet = meer subsidie (financiële prikkel) of juist minder omzet = meer subsidie (ondersteunen voor degene die het moeilijk heeft).

Kleine dorpshuizen, zoals bijvoorbeeld Schouwerzijl, hebben omzet genereren niet als primair doel. Zij proberen samen met de inwoners van het dorpje het dorpshuis in de lucht te houden. Kostendekkend zo weinig mogelijk kosten voor de activiteiten zijn is hierbij de uitgangspunten.

Als we subsidie gaan bepalen op basis van de omzet, dan zouden we gaan stimuleren om ook daadwerkelijk te focussen op omzet. Dit terwijl de doelstelling van een dorpshuis moet zijn dat ze zich focussen op het vergroten van de leefbaarheid op een manier die passend is bij het dorp. In een aantal dorpen kan iedereen gebruik maken van het dorpshuis. Als weder prestatie wordt het dorpshuis gezamenlijk onderhouden en schoongemaakt. De kosten en de omzet blijven hierdoor laag.

Optie 2: Maatwerk op basis van verhouding omzet – kosten (begroting)

Een andere mogelijkheid is het bieden van maatwerk op basis van de totale begroting of exploitatietekorten.

Gaan we dan belonen als dorpshuizen meer omzet genereren / de begroting goed op orde hebben? Dan krijgen de dorpshuizen die al goed rond komen het nog makkelijker, en de dorpshuizen die het moeilijk hebben nog moeilijker.

Of gaan we juist de dorpshuizen die weinig omzet genereren / moeite hebben met de begroting rond te krijgen extra ondersteuning bieden? Waar zit dan de financiële prikkel om iets te doen aan de situatie? Immers, beter je best doen kan betekenen dat de subsidie omlaag gaat.

Optie 3: Vloeroppervlakte als uitgangspunt voor de subsidie hoogte

Meer vloeroppervlakte kan meer kosten betekenen (groter gebouw), maar ook meer mogelijkheden tot verhuur. Meer vloeroppervlakte zegt niet automatisch iets over de mogelijkheden. Soms kunnen kleinere ruimtes juist beter verhuurd worden dan grote zalen. Dit is afhankelijk van het dorpshuis en de samenstelling in het dorp.

Ook hoeft een groot dorpshuis niet automatisch duurder te zijn in onderhoud, als je een nieuw groot pand hebt zijn de kosten anders dan als je een klein oud pand hebt.

Ulrum zal hele andere kosten hebben dan Vierhuizen.

Optie 4: Inwonersaantal of ledenaantal

We zouden kunnen kijken naar het aantal inwoners.

In dit geval kan je redeneren: de minder inwoners, des te meer subsidie.

Immers, deze dorpen moeten met minder inwoners een dorpshuis in de lucht houden. Dat betekent dat een dorp als Oosternieland met een nieuw dorpshuis verhoudingsgewijs veel subsidie zal krijgen. Andersom beredenerende: per inwoner een bedrag aan subsidie verstrekken (of subsidie klasse) maakt dat de kleine dorpen die het al lastig vinden een dorpshuis in de lucht te houden het nog zwaarder krijgen.

Daarnaast zou je ook kunnen kijken naar het percentage inwoners van het dorp die lid zijn van het dorpshuis. Echter, niet alle dorpshuizen werken met een verplicht lidmaatschap vanuit de gedachte dat het dorpshuis voor iedereen toegankelijk moet zijn.

Optie 5: Subsidie op basis van invulling van soort dorpshuis

De subsidiehoogte kan ook bepaald worden op basis van het soort dorpshuis: een klassiek dorpshuis, dorpshuis plus of netwerkhuis.

Alleen ligt dit niet altijd binnen de invloedssfeer van het bestuur. Zeker om een netwerkhuis te worden, heb je partijen nodig die in het gebouw zich in het dorpshuis willen vestigen. In hele kleine dorpen zijn de mogelijkheden hiervoor zeer beperkt. Andere overweging is dat als men een netwerkhuis is, hier ook weer inkomsten door binnen komen.

Onze conclusie is dat het lastig is om tot een maatwerkregeling te komen die aan iedere situatie recht doet. Om deze reden is ervoor gekozen om vast te houden aan een vast subsidiebedrag per jaar a € 3000,- per erkend dorpshuis. In Artikel 4.10 van de Algemene Subsidieregeling Het Hogeland is het bovenstaande verwerkt (zie bijlage 3).

Verruiming aantal bijeenkomsten waar alcohol geschonken mag worden

De nieuwe para-commerciële verordening is op het moment van schrijven nog niet vastgesteld. Het streven is om deze in het tweede kwartaal van 2021 klaar te hebben. Dorpshuizen vervullen in de dorpen vaak de rol van verlengde huiskamer, zeker in dorpen waar geen commerciële horeca aanwezig is. Vanuit het dorpshuisbeleid verdient het aanbeveling om in de dorpen waar geen commerciële horeca aanwezig is, de mogelijkheden hiervoor te verruimen, weliswaar binnen de wettelijke vereisten. Vereiste is dat dit niet leidt tot oneerlijke concurrentie.

Overgangsregelingen en overname

Een aantal dorpshuizen gaan er met betrekking tot de structurele subsidie financieel op achteruit, namelijk te weten Kantens (- € 16.000), Roodeschool (- € 1.000), Usquert (- €15.000). Met deze dorpshuizen zijn gesprekken gevoerd om te kijken wat ze nodig hebben om tot een goede overgang te komen. Hierbij is aandacht voor zowel een afbouwregeling als voor ondersteuning bij de begroting.

In de dorpen Oudeschip, Oldenzijl en Kantens is het dorpshuis nog in gemeentelijk eigendom. Met deze dorpshuizen is gesproken over een eventuele overname van het dorpshuis. Het Bommelhoe in Uithuizermeeden valt nu niet onder de voorwaarden om als dorpshuis aangemerkt te worden. Met dorpsbelangen Uithuizermeeden is gesproken over het eventueel overnemen van het Bommelhoe.

Deze dorpen hebben allen tijd nodig om de consequenties te kunnen overzien. We kunnen met de vaststelling van dit beleid wachten tot er concrete afspraken liggen met deze dorpen. Nadeel is dat alle andere dorpen tot die tijd in onzekerheid zitten over hun subsidie-hoogte. Om deze reden zijn de overgangsregelingen niet meegenomen in het nieuwe beleid.

5.2 Risico's

De dorpshuisbesturen geven aan dat hun kosten op meerdere vlakken omhoog gaan als gevolg van

- De afschaffing van de OZB compensatie
- De veranderde regelingen met betrekking tot de afvalstofheffing
- Beperking van het aantal bijeenkomsten waarbij alcohol geschonken mag worden

De nieuwe voorgestelde subsidie van € 3.000 op jaarbasis is voor een aantal dorpshuizen ontoereikend om deze kosten te dekken. Zij vragen om een verhoging van het bedrag om deze kosten te kunnen dekken. Hier is naar gekeken maar de conclusie is dat de consequenties van andere beleidsvelden niet financieel gecompenseerd kunnen worden binnen het dorpshuisbeleid.

- De Corona-maatregelen

Mochten de dorpshuisbesturen in liquiditeitsproblemen komen als gevolg van de Corona maatregelen, kunnen zij gebruik maken een subsidieregeling die hiervoor is vast gesteld.

- Stijging WOZ waarde bij de versterkingsopgave

Het dorpshuisbestuur van Zandweer is bezig met nieuwbouw in het kader van de versterkingsopgave. De WOZ-waarde zal significant hoger zijn dan de huidige waarde, waardoor de OZB ook fors zal stijgen. Team Aardbevingen onderzoekt momenteel de

impact van deze WOZ-stijging voor dorpshuizen en nieuwbouwwoningen. Zij zullen onderzoeken hoe hier in andere gemeenten mee om wordt gegaan.

Voor sommige dorpshuizen betekent dit nieuwe beleid dat zij er financieel op vooruit gaan, andere dorpshuizen zullen er financieel op achteruit gaan. Naar verwachting zal met name de laatste categorie dit nieuwe beleid niet direct omarmen.

6. Financiële aspecten en wijze van dekking

Voor dit nieuwe beleid is structureel op jaarbasis € 130.500 nodig om de dorpshuizen jaarlijks een subsidie van € 3.000 te geven en het Fonds Groot Onderhoud te vullen.

	kosten
Structurele subsidie (30 x € 3.000)	€ 90.000
Fonds groot onderhoud	€ 40.000
organiseren bijeenkomsten	€ 500
	€ 130.500

De kosten kunnen als volgt worden gedekt:

	Dekking 2021	Dekking 2022 ev
Huidige beschikbare subsidies	€ 64.000	€ 64.000
Compensatie OZB oud voor nieuw	€ 9.000	€ 41.500
Algemeen Maatschappelijk Werk	€ 25.000	€ 25.000
	€ 98.000	€ 130.500

Dekking beleid 2021

Een onderdeel van de structurele dekking is de compensatie OZB Oud voor Nieuw. Voor de afschaffing van de OZB-compensatie is echter een afbouwregeling afgesproken. Hierdoor is voor dit beleid voor 2021 slechts € 9.000 beschikbaar vanuit de post 'Compensatie OZB Oud voor Nieuw'. Dit maakt dat er voor 2021 een tekort van € 32.500 in de structurele begroting ontstaat. Dit kan worden opgevangen door overheveling van incidenteel beschikbare bedragen van 2020 naar 2021:

Bedrag	
Overhevelen gebiedsagenda	€ 20.000
Overhevelen calamiteitenfonds	€ 43.000
Totaal	€ 63.000

Overgangsregeling

De structurele subsidies van de dorpshuizen van Usquert, Roodeschool en Kantens gaan fors omlaag:

Dorp	Huidige subsidie	Nieuwe subsidie	Vershil
Roodeschool	€ 4.000,00	€ 3.000,00	€ 1.000,00
Usquert	€ 18.000,00	€ 3.000,00	€ 15.000,00
Kantens	€ 19.000,00	€ 3.000,00	€ 16.000,00

Met deze dorpen is in gesprek gegaan om tot een overgangsregeling te komen. De dorpshuisbesturen is gevraagd om met een voorstel te komen. Dit voorstel wordt nog afgewacht. Door het overhevelen van de budgetten van de gebiedsagenda Oostelijke

Woondorpen en het overhevelen van het calamiteitenfonds is € 30.500 beschikbaar om met deze dorpen een afbouwregeling af te spreken.

Overdracht gemeentelijke dorpshuizen.

Daarnaast worden met dorpshuisbesturen van gemeentelijke dorpshuizen overleg gevoerd over de eigendomssituatie. Het streven is om deze dorpshuizen over te dragen aan de dorpen voor een symbolisch bedrag van € 1,-. Deze dorpshuisbesturen zijn momenteel de mogelijkheden aan het onderzoeken om hun dorpshuis over te nemen. Indien zij besluiten om het dorpshuis over te nemen, dan dient bij de verkoop de boekwaarde te worden afgeboekt. Het totaal aan boekwaarde per 1-1-2020 voor de dorpshuizen is: € 205.440,-. Het bedrag wordt in één keer afgeboekt, en kan ten laste komen van de Algemene Reserve. Deze wijziging zal in de voorjaarsnota worden verwerkt.

De onderhoudslasten voor de dorpshuizen staan in de begroting geraamd op jaarlijks € 35.720,-. In 8 jaar komt dit op een totaal van: € 285.750,-

De dorpshuizen van Kantens en Uithuizermeeden zijn de enige dorpshuizen waar de gemeente huur voor ontvangt. De gemeente ontvangt van het dorpshuis bestuur Kantens jaarlijks € 5.000 huur. De huuropbrengsten van het Bommelhoes zijn op jaarbasis € 3.400. De huur inkomsten van de bibliotheek zijn buiten beschouwing gelaten.

De gemeente ontvangt op jaarbasis € 8.400 aan huuropbrengsten. In 8 jaar ontvangt de gemeente € 67.260. Doordat zowel deze inkomsten als de onderhoudslasten wegvallen, is de overdracht na 8 jaar 'terug verdiend'.

7. Inbreng belanghebbenden

In het voorjaar 2020 is gestart met de harmonisatie van het dorpshuizenbeleid. De Rekenkamercommissie heeft het Sociaal Plan Bureau (SPG) de opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren naar de dorpshuizen in Het Hogeland. Bij de ontwikkeling van het nieuwe beleid zijn de aanbevelingen uit dit onderzoek meegenomen. Het concept dorpshuizenbeleid is op 19 november 2020 naar de dorpshuisbesturen toegezonden. Op drie december 2020 is het concept beleid met Groninger Dorpen en een afvaardiging van dorpshuisbesturen besproken. Hun aanbevelingen en opmerkingen zijn verwerkt in het nieuwe beleid. Met de dorpshuisbesturen voor wie het nieuwe beleid consequenties heeft zijn individuele gesprekken gevoerd.

8. Vervolgtraject

8.1 Uitvoering

Dit beleidsplan zal na vaststelling met terugwerkende kracht per 01-01-2021 in gaan. Op basis hiervan zullen de structurele subsidies worden uitgekeerd en zal de subsidieregeling Fonds groot onderhoud in werking treden.

8.2 Tijdsplan

Dit beleidsplan zal na vaststelling met terugwerkende kracht per 01-01-2021 in gaan. Op basis hiervan zullen de structurele subsidies worden uitgekeerd en zal de subsidieregeling Fonds groot onderhoud in werking treden.

8.3 Communicatie

Na vaststelling zal er middels een persbericht worden gecommuniceerd. Ook zal het vast gestelde beleid en de subsidieregeling worden toegestuurd aan de betrokken dorpshuizen en Vereniging Groninger dorpen. Als laatste zal het beleidsplan met bijlagen op de gemeentelijke website worden geplaatst.

8.4 Evaluatie

Drie jaar na invoering zal het beleid worden geëvalueerd.

Bijlage(n):

Bijlage 1 Het (t)huis van inwoners

Bijlage 2 Artikel 4.10 Algemene Subsidieregeling Het Hogeland.

Bijlage 3 Subsidieregeling fonds groot onderhoud dorpshuizen

Achterliggende documenten:

Niet van toepassing

Winsum, 9 februari 2021.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding